

- ฉบับร่าง -



แผนพัฒนา

การเกษตรและสหกรณ์

ของจังหวัดพะเยา

(พ.ศ. 2566 - 2570)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2569

Quality of Life

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพะเยา

กรกฎาคม 2567

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดพะเยา

เนื้อที่ >

ทั้งหมด 3.95 ล้านไร่

ป่า > 1.98 ล้านไร่ (51%)

เกษตร > 1.24 ล้านไร่ (31%)

อื่นๆ > 0.72 ล้านไร่ (18%)

เขตปกครอง >

9 อำเภอ 68 ตำบล

785 หมู่บ้าน 41 ชุมชน

ประชากร >

456,835 คน (ชาย 221,582 คน / หญิง 235,253 คน) 203,274 ครัวเรือน

ผลิตภัณฑ์มวลรวม >

ปี 2565p / GPP 36,377 ล้านบาท

มีการผลิตมากที่สุด คือ สาขาเกษตรกรรม

สถานศึกษา >

451 แห่ง

สถานพยาบาล >

176 แห่ง

แหล่งน้ำธรรมชาติ >

กว๊านพะเยา, หนองเล็งทราย, แม่น้ำอิง, แม่น้ำยม

ท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณี >

ท่องเที่ยวธรรมชาติ > กว๊านพะเยา ภูลังกา น้ำตกภูซาง
น้ำตกธารสวรรค์ ดอยหมอก ฯลฯ

ท่องเที่ยววัฒนธรรม > วัดศรีโคมคำ วัดอนาลโย วัดนันทาราม
โบราณสถานเวียงลอ กลุ่มวัดไทลื้อ ฯลฯ

ท่องเที่ยวประเพณี > เวียนเทียนทางน้ำกลางกว๊านพะเยา
ตักบาตรสองแผ่นดิน ไทย-ลาว ฯลฯ

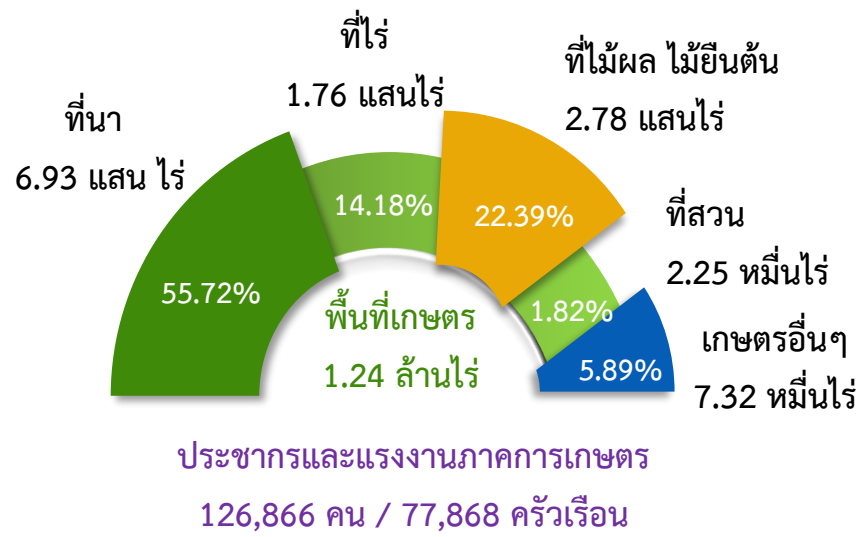
จุดเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ ASEAN , GMS , BIMSTEC , ACMECS >

ณ จุดผ่านแดนถาวรบ้านฮวก อ.ภูซาง ข้ามไปยัง ด่านสากลปางมอน เมืองคอบ สปป.ลาว



ข้อมูลการเกษตรจังหวัดพะเยา

เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร



มาตรฐานสินค้าเกษตร

ประเภท	ชนิด				
	พืช/ผัก	ข้าว	ปศุสัตว์	ประมง	ผสมผสาน
GAP	5,370 ราย	233 ราย	36 ฟาร์ม	268 ราย	
IFOAM		39 ราย / 1,400 ไร่			
Organic		779 ราย / 3,879 ไร่			2 ราย / 12.12 ไร่
PGS	173 ราย / 1,134 ไร่	50 ราย / 450 ไร่			

สินค้าเกษตรที่ได้รับรอง GI

- ข้าวกำลังานนา Khao Kum Lanna 17 กันยายน 2551
- ข้าวหอมมะลิพะเยา Phayao Hom Mali Rice 1 กันยายน 2557
- ลิ้นจี่ (พันธุ์ฮงฮวย) Phayao Lychee Mae Chai 28 กุมภาพันธ์ 2558

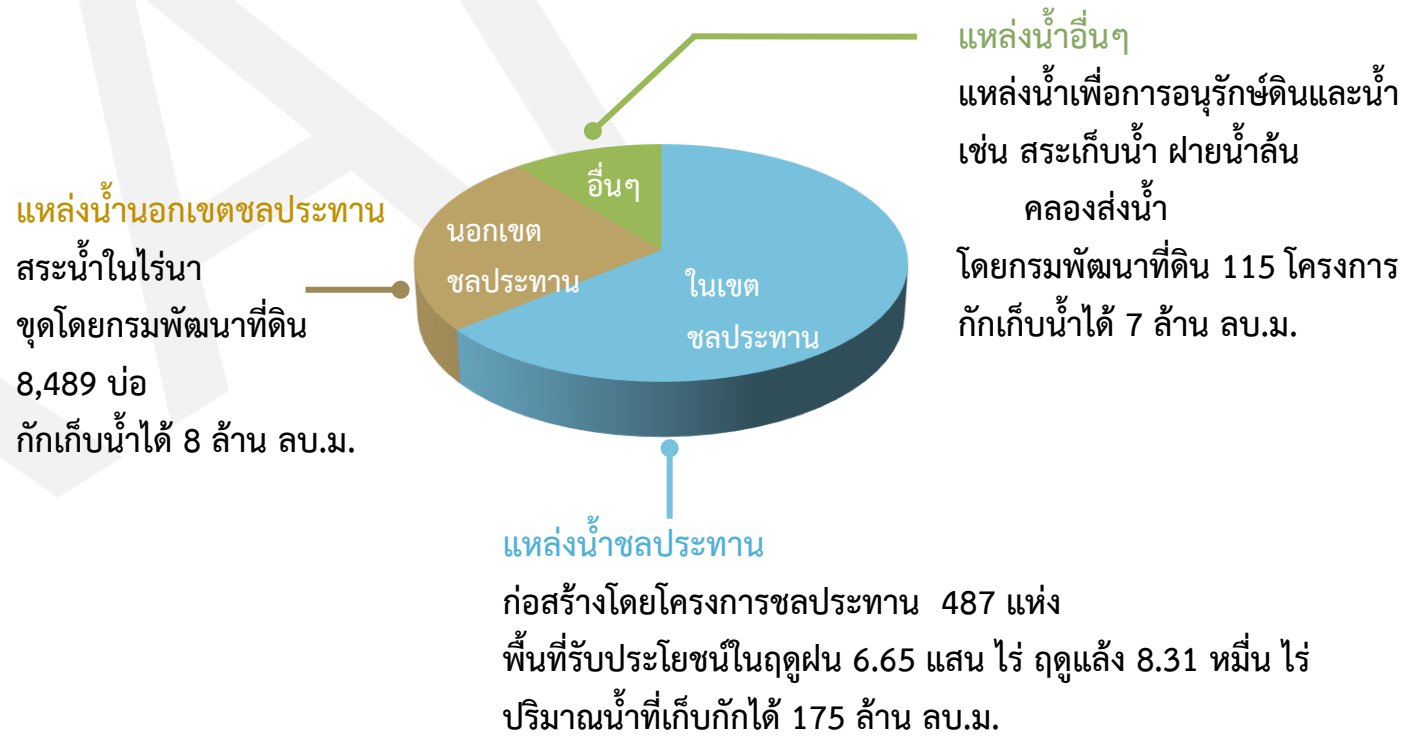
อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร

- โรงสีข้าว 38 แห่ง
- โรงบ่มไบโอบาสุบ 11 แห่ง
- โรงอบพืช 33 แห่ง
- โรงแปรรูปผลผลิต 13 แห่ง

สินค้าเกษตรที่สำคัญ



ระบบชลประทาน



ข้อมูลด้านการเกษตรอื่นๆ

- สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร**
 - สหกรณ์ 62 แห่ง สมาชิก 92,173 ราย
 - กลุ่มเกษตรกร 108 กลุ่ม สมาชิก 10,382 ราย
 - วิสาหกิจ 1,316 กลุ่ม สมาชิก 25,740 ราย
- อาสาสมัครเกษตร**
 - จำนวน 808 ราย (ครูบัญชี, หมอดิน, ประมง, ครุฑ, ปฎิรูปที่ดิน, ปศุสัตว์, ฝนหลวง, สหกรณ์, ชลประทาน, เกษตรหมู่บ้าน)
- ปราชญ์ชาวบ้าน**
 - จำนวน 45 ราย (อ.เมือง 8 ราย, อ.แม่ใจ 5 ราย, อ.ดอกคำใต้ 6 ราย, อ.จุน 5 ราย, อ.ปง 3 ราย, อ.เชียงคำ 6 ราย, อ.เชียงม่วน 4 ราย, อ.ภูซาง 5 ราย, อ.ภูพานยาว 3 ราย)
- Smart Farmer / Young Smart Farmer**
 - จำนวน 582 ราย (ข้าว 170 ราย, ส.ป.ก. 75 ราย, ดิน 7 ราย, โคเนื้อ 30 ราย)
- แปลงใหญ่**
 - ข้าว 60 แปลง
 - พืชไร่ 9 แปลง
 - ไม้ยืนต้น 9 แปลง
 - ไม้ผล 28 แปลง
 - ผัก/สมุนไพร 11 แปลง
 - ปศุสัตว์ 5 แปลง
 - ประมง 3 แปลง
 - แมลงเศรษฐกิจ 2 แปลง
 - รวม 8 ประเภท 127 แปลง
- การปลูกสมุนไพร**
 - จำนวน 7 อำเภอ 142 ราย (เช่น มะกรูด(ผิว), ขมิ้นชัน, โพล, รางจืด, ตะไคร้, เพชรสังฆาต, ชุมเห็ดเทศ, พญาขอ, ชิง, ข้า, ฟ้าทะลายโจร, หนุ่ยดอกขาว, พริก, เขียงตา, มะขาม(ใบ), มะเขือพวง เป็นต้น)

วิเคราะห์ศักยภาพด้านการเกษตรจังหวัดพะเยา

S Strength

- S1 มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เหมาะสมต่อการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งการผลิตด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง
- S2 มีแหล่งน้ำสำคัญ เช่น กว๊านพะเยา หนองเล็งทราย แม่น้ำอิง แม่น้ำยม ที่เอื้อต่อกิจกรรมทางการเกษตร อีกทั้งสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้
- S3 มีสินค้าเกษตรที่มีอัตลักษณ์ เช่น ข้าวหอมมะลิ ลิ้นจี่ โคเนื้อ และปลานิล สามารถพัฒนาเป็นสินค้าเกษตรมูลค่าสูงได้
- S4 มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการผลิตข้าวหอมมะลิ และปศุสัตว์คุณภาพของภาคเหนือตอนบนได้
- S5 มีมหาวิทยาลัยซึ่งมีศักยภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมทางการเกษตรของจังหวัดได้
- S6 เขตแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน สามารถสร้างเครือข่ายการขนส่งทางบกเพื่อกระจายสินค้าการเกษตร ผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านฮวกไปตามเส้นทาง R3A
- S7 มีเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ที่เข้มแข็ง และสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพตลอดห่วงโซ่ เช่น ข้าวหอมมะลิ ปลานิล โคเนื้อ ลิ้นจี่

W Weakness

- W1 ระบบชลประทานไม่ครอบคลุมพื้นที่การเกษตรในภาพรวม ไม่สามารถบริหารจัดการน้ำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเกษตรได้ในปริมาณที่เพียงพอ
- W2 เกษตรกรมีอายุเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น ส่วนใหญ่เป็นแรงงานสูงวัย ประกอบกับคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มละทิ้งภาคการเกษตรจึงประสบปัญหาการลดลงของแรงงานอายุน้อย
- W3 เครื่องมือ ทรัพยากร เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเกษตรสมัยใหม่ มีราคาสูง
- W4 เกษตรกรบางส่วนไม่มีเอกสารสิทธิ์ และบางส่วนไม่เข้าสู่กระบวนการจัดที่ดินของภาครัฐ (ส.ป.ก., คทช., สทก.) ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนา
- W5 เกษตรกรส่วนใหญ่ ยังขาดทักษะทางการวางแผนการผลิต การตลาด การเงิน การบัญชี
- W6 เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าเกษตร ให้ได้การรับรองมาตรฐานน้อย
- W7 สถาบันเกษตรกรถูกจำกัดด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน
- W8 เส้นทางขนส่งผลผลิตทางการเกษตรบางแห่งชำรุด บางส่วนเป็นทางลูกรังและคับแคบ

O Opportunities

- O1 รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการเกษตร มุ่งสร้างรายได้ให้เกษตรกร ผ่านหลักการ “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” พัฒนาระบบครบวงจรทุกมิติ
- O2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญในการคัดเลือกจังหวัดพะเยา เป็นหนึ่งในพื้นที่นำร่อง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรทางเลือก
- O3 การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้มีมูลค่าสูงถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาจังหวัด
- O4 การเติบโตอย่างก้าวกระโดดของตลาดดิจิทัล เป็นโอกาสในการพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- O5 การก่อสร้างเส้นทางรถไฟทางคู่ สายเด่นชัย - เชียงราย - เชียงของ เป็นโอกาสในการเชื่อมโยงระบบโลจิสติกส์กระจายสินค้าเกษตร
- O6 จังหวัดพะเยาให้ความสำคัญกับการนำศาสตร์พระราชาไปสู่การปฏิบัติ เพื่อ สืบสาน รักษา ต่อยอด โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- O7 นโยบายโมเดลเศรษฐกิจแบบใหม่ หรือ BCG Model ด้านการเกษตร
- O8 มีธุรกิจบริการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรสมัยใหม่ สามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร

T Threats

- T1 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติทางธรรมชาติ ส่งผลต่อการผลิต การระบาดของศัตรูพืช ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ไม่มีคุณภาพ
- T2 มาตรการกีดกันทางการค้า และนโยบายการค้าระหว่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตรบางประเภท ทำให้สินค้าเกษตรจากต่างประเทศเข้ามาแข่งขันในพื้นที่จังหวัด
- T3 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ - อุตุนิซ้า ทั้งโรคระบาดในคน โรคระบาดในสัตว์ โรคระบาดในพืช ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการเกษตรแบบองค์รวม
- T4 การประกาศใช้แนวเขตที่ดิน (One Map) มีความล่าช้า ทำให้เกษตรกรเสียสิทธิในการเข้าถึงมาตรการการช่วยเหลือของภาครัฐ
- T5 สถานการณ์ความขัดแย้งในต่างประเทศ ส่งผลต่อความผันผวนของเศรษฐกิจและการเงินของโลก
- T6 เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรองราคาปัจจัยการผลิตและราคาสินค้าเกษตร ซึ่งมักถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง
- T7 ราคาสินค้าเกษตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน กับ ราคาสินค้าเกษตรทั่วไป ไม่มีความแตกต่างกัน ทำให้เกษตรกรขาดแรงจูงใจในการผลิตให้ได้มาตรฐานขั้นต้น

BCG Matrix



สถานการณ์ดาวรุ่ง คือ การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของจังหวัดภายใต้โอกาสที่จะสนับสนุนผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมต่อการพัฒนา โดยจะมุ่งพัฒนาในมิติการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ส่งเสริมให้ผลผลิตทางการเกษตรได้มาตรฐาน มีคุณภาพเพื่อเสริมจุดแข็งของจังหวัดให้โดดเด่น บรรลุตามเป้าหมายการพัฒนา

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ SWOT และ BCG Matrix แนวโน้มการพัฒนาภาคการเกษตรของจังหวัดพะเยา ซึ่งมีศักยภาพเชิงพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถสร้างกระบวนการผลิตภาคการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผลผลิตที่มีคุณภาพ และสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร เช่น ข้าว ลิ้นจี่ ลำไย โคเนื้อ ปลานิล ยางพารา และสมุนไพร

จึงควรเน้นการกระจายสินค้าไปสู่ต่างจังหวัด กลุ่มจังหวัด และต่างประเทศ เน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ได้มาตรฐานปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ เกษตรกรรมยั่งยืน โดยใช้แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนา

เป้าหมายการพัฒนา

“เกษตรกรก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรม
สู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูงอย่างยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”

Quality of Life

เป้าประสงค์

1. สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
2. สินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดได้รับการพัฒนาการผลิต ให้มีคุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐาน และมีมูลค่าเพิ่มขึ้น
3. ทรัพยากรทางการเกษตรมีการนำไปใช้เพื่อพัฒนา การเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า ยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการพัฒนา

- ประเด็นที่ 1 : สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
ประเด็นที่ 2 : พัฒนาการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรคุณภาพอย่างครบวงจร
ประเด็นที่ 3 : บริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาศักยภาพเกษตรกร
2. พัฒนาและยกระดับสถาบันเกษตรกร/สหกรณ์การเกษตร/ กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน
3. ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
4. ลดต้นทุน เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส และเพิ่มมูลค่า
5. บริหารจัดการสินค้าสร้างเครือข่าย และเชื่อมโยงตลาด
6. บริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
7. บริหารจัดการทรัพยากรดิน
8. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตร

ตัวชี้วัด

1. เกษตรกรได้รับการพัฒนา (5,000 คน/ปี)
2. เกษตรกรเป็น Smart Farmer (100 คน/ปี)
3. สถาบันเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชนได้รับการพัฒนา (25 กลุ่ม/ปี)
4. สหกรณ์มีสถานะดำเนินกิจการ (ร้อยละ 1/ปี)
5. แปลง/ฟาร์ม ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (275 แปลง/ปี)
6. ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่า (7 ชนิด /ต่อปี)
7. สินค้าที่ได้รับการเชื่อมโยงตลาด (7 ชนิด /ปี)
8. ปริมาณกักเก็บน้ำเพิ่มขึ้น (250,000 ลบ.ม./ปี)
9. พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น (1,500 ไร่/ปี)
10. สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (300 แห่ง/ปี)
11. พื้นที่บริหารจัดการดิน (10,000 ไร่/ปี)
12. สถาบันเกษตรกรมีส่วนร่วมบริหารจัดการทรัพยากรฯ (120 กลุ่ม/ปี)
13. สัตว์น้ำที่ปล่อยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ (1,000,000 ตัว/ปี)

Highlight Projects

1. พัฒนาเกษตรกรเป็น Smart Farmer
2. ปรับโครงสร้างการผลิต การรวบรวมและการแปรรูป
3. พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย
4. ส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่
5. ต่อยอดโครงการพระราชดำริ
6. ยกระดับสินค้าเกษตรจากฟาร์มสู่ผู้บริโภค
7. ปรับปรุงซ่อมแซมระบบชลประทาน
8. พัฒนาวีนาพะเยา ระยะที่ 3

เกษตรกร
มั่นคง

ภาค
การเกษตร
มั่นคง

ทรัพยากร
การเกษตร
ยั่งยืน

แหล่งที่มาของข้อมูล

1. สถานีอุตุนิยมวิทยาพะเยา
2. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา
3. ที่ทำการปกครองจังหวัดพะเยา
4. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านประจำปี, กรมการปกครอง
5. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพะเยา
6. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพะเยา
7. รายงานสถิติการท่องเที่ยวและกีฬารายจังหวัด, สำนักงานสถิติแห่งชาติ
8. กรมทรัพย์สินทางปัญญา
9. แขวงทางชนบทจังหวัดพะเยา
10. รายงานภาวะเศรษฐกิจการคลังจังหวัดพะเยา, สำนักงานคลังจังหวัดพะเยา
11. สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
12. รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดพะเยา
13. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพะเยา
14. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา
15. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพะเยา
16. สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา
17. สถานีพัฒนาที่ดินพะเยา
18. โครงการชลประทานพะเยา
19. การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดพะเยา
20. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพะเยา
21. สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา
22. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพะเยา
23. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดพะเยา
24. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพะเยา
25. และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกหน่วยงาน